

Oddagrein

Føroyingar fáa sær granskararútbúgving sum ongantið fyrr. Tað eru í øllum førum fleiri enn 50 føroyingar í gongd við ph.d.lestur í lýtuni. Nøkur av hesum eru innskrivað á Fróðskaparsetrinum, meðan fleiri eru innskrivað við útlendsk universitet. Felags fyri flestu av hesum fólki er, at tey arbeiða miðvíst við at granska føroysk evni og við føroyskum tilfari.

Bara her í heyst hava trý ph.d. lesandi, stuðlaði úr Granskingargrunninum, vart sína ph.d. ritgerð. Fleiri eru á vegis eisini. Tey hava verið innskrivað við universitet í Danmark, Svøríki og Stóra Bretlandi. Eisini vita vit um tvey afturat, sum hava búð í Føroyum áður, og sum nú hava granskað í føroyskum evnum í sínum ph.d. arbeiði, ávikavist í Svøríki og Danmark. Hesi hava øll við miðvísu arbeiði lagt stór klípi afturat vitanini um føroysk viðurskipti. Tey hava eisini vunnið sær førleikar at arbeiða sum granskarar. Vit eiga í hesum fólki eitt stórt tilfeingi, sum kann brúkast til at menna føroyska samfelagið enn meira á fleiri økjum. Nøkur teirra eru longu í starvi í Føroyum, meðan onnur arbeiða uttanlands.

Evnini, sum arbeitt verður við, hava ikki bara týðning fyri Føroyar, men fyri allan heimin. Eitt nú hevur granskingin hjá

Havstovuni av havøkinum í Norðuratlans-havi stóran týðning fyri at kunna skilja samanhag og ávirkan á havstreymarnar kring allan heimin og hvussu fiskastovnarnir hanga saman. Okkara granskarar arbeiða neyvt saman við øðrum granskarum og arbeiðið verður stuðlað av Horizon 2020, ES-granskingarskránni, júst tí at hetta eru evni, sum hevur týðning fyri alt Evropa. Fleiri dømi eru á heilsuøkinum, har granskarar við at kanna ymsar stórar sjúkur, kunnu geva síni týðningamiklu ikøst til betri at skilja, viðgera og fyrbyggja ymsar vanligar, eitt nú Alzheimers, Parkinsons, tarmbrunasjúkur og panikkangist.

Heilsuøkið er tað økið, sum størst fokus er á granskingarlaga í lýtuni. Við fænum úr Sjúkrakassagrunninum, har fyrstu játtanirnar vóru latnar í desember 2014, hevur tað verið møguligt at fara undir fleiri nýggjar verkætlanir, sum bæði geva nýggja vitan og skapa vitanarstørv. Í næstum verður eisini avtala gjørd millum Fróðskaparsetrið og Sjúkrahúsverkið um samstarv við stuðli úr Sjúkrakassagrunninum. Í desember verður annað umfar av játtanum til gransking úr hesum grunninum. Hendan raðfestingin fer eftir okkara tykki at hava stóra ávirkan og fer at menna heilsuøkið sum heild.

Vit bíða nú í spenningi eftir at frætta, hvussu nýggja samgongan ítøkiliga ætlar at raðfesta gransking og skipa økið. Royndirnar á heilsuøkinum vísa greitt, at vit hava nógv eldhugað og væl skikkað fólk, sum eru til reiðar at fara til verka á fleiri økjum.

Fáa føroyskir granskarar uttanlands møguleikan, so vilja flestu teirra fegnir koma heim at arbeiða. Men tað er eisini onnur enn føroyingar, sum hava hug at koma hendan vegin, tí evnini eru mong og umstøðurnar spennandi. Vit arbeiða í lýtuni við at fáa bæði føroyskar og útlenskar granskarar at gagnnýta skipanina Marie Curie, sum er partur av Horizon 2020, har til ber at fáa játtað stuðul til lön og rakstur í 2 ár at granska í aktuallum evnum í øðrum landi enn sínum egna. Okkum tørvar at fáa fólk hendan vegin úr ymsum londum við vitan og íblástri, eins og okkara áttu at farið út at deilt sína vitan við onnur, samstundis sum tey kundu vunnið sær nýggja týðningarmikla vitan og víðka sjónarringin.

Á Vísindavøkuni kanst tú koma at siggja og hoyra, hvat granskarar arbeiða við í dag og at tosa um, hvat til ber at fara undir, um umstøður verða til tess.

Vælkomin á Vísindavøku!

Mynd: Ly Høgnadóttir Mohr

Annika Sølvará
Stjóri fyri Granskingarráðið

Kvøldseta til álvara og gaman

Fríggjakvøldið á Vísindavøkuni bjóða vit til kjak um møguleikar í fiskivinnuni, vit fara at fáa sang frá fót bólt skvinnunum í FC Trón, og ársins miðlaheiðursløn verður handað

Eins og undanfarin ár fara vit at enda Vísindavøkuna við eini kvøldsetu. Hon verður í iNOVA fríggjakvøldið 25. september kl. 19.30. Á skránni eru vísindi í álvarsligari og lættari formi. Afturvið bjóða vit okkurt gott at drekka frá Føroya Bjór og eitthvørt salt at bíta í.

Hvussu fáa vit meira burturúr fiskivinnuni

Seinastu mánaðirnar hevur verið dúgliga tosað um fiskivinnunýskipan, um virðisøking og meirvirkan, men hvat liggur í øllum hesum er ikki so greitt. Á kvøldsetuni fara vit at spyrja, um tað ber til at fáa størri virðisøking til fyrirtøkur og samfelagið við at fáa alt tilfeingið uppá land og tilvirkað í Føroyum. Tveir serfrøðingar koma við sínum boðum uppá onkrar av hesum spurningum, og síðani fáa áhoyrararnir høvi at kjakast um evnið.

Unn Laksá, ph.d. í politikki og samskipti, fer at siga frá um verkætlanina “Alt í land”, sum hon er partur av. Síðani fer hon at hugleiða um møguleikarnar fyri at fáa gagnnýtt alt tilfeingið við støði í royndum aðrastaðni.

Hans Ellefsen, ph.d. í búskaparfrøði, fer at umrøða hugtakið virðissskapan í mun til útflutningsvirði og framleiðslukostnað. Er eitt høgt útflutnings-

virði í sær sjálvum eitt mál ella er tað einans virðisøkingin, sum hevur týðning? Hava samfelagið og fyrirtøkur mótstriðandi áhugamál ella kunnu hesi ganga upp í eina hægri eind?

Lagt verður upp til kjak við serligum denti á møguleikar fyri gransking og nýskapan.

FC Trón kvinnurnar syngja

Fyri góðum 2 árum síðani byrjaðu fleiri kvinnur at spæla fót bólt og svimja sum liður í eini granskingarverkætlan hjá Magna Mohr. Verkætlanin kallaðist Svím-og-Spæl, styttað SOS. Fyrsta verkætlanin er liðug og úrslitini hava verið bæði nógv og áhugaverd. Nú eru eini 400 fólk, flest kvinnur, farin at spæla heilsufót bólt

í átaki, sum er beinleiðis uppfylging av SOS-verkætlanini.

Fleiri av teimum kvinnunum, sum spældu fót bólt í SOS verkætlanini, hava hildið hetta vera so stuttligt og gott, at tær hava stovnað egið fót bóltsfelag, FC Trón. Á Vísindavøkuni koma hesar við onkrum stuðlum at syngja fyri okkum.

Vísindavøkukvøldseta Kl. 19.30 í iNOVA

- Framløgur við Unn Laksá og Hans Ellefsen
- Kjak
- Sangur frá FC Trón
- Handan av ársins miðlaheiðursløn
- Okkurt leskandi verður afturvið

Miðlaheiðurslønin 2015

Síðsta evnið á skránni á kvøldsetuni er handanin av ársins heiðursløn fyri miðling av gransking. Her verður avdúkað, hvør fær ársins heiðursløn, og heiðursblað og ein kekkur á 5.000 kr. verða handað.

Hetta er fjórða árið, at miðlaheiðurslønin verður handað. Hon varð latin á fyrsta sinni í 2012, tá Dorete Bloch sála, professari í lívfrøði, fekk heiðurin. Í 2013 var tað Pál Weihe, professari í fólkaheilsufrøði, og í 2014 var tað Kári Sólstein, journalistur.

Tað er ein nevnd við umboðum fyri Føroysk Miðlafólk, Fróðskaparsetur Føroya og Granskingarráðið, sum ger av, hvør skal hava heiðurin, eftir uppskoti frá fólki.